

**Tujuqtaujut hapkununga Nunavunmi Inirnirit Ilihariaqpaalirviit
kingulirnir 10nik-ukiunik Hanaqidjutinun upalungaijautinun
Katimadjutit**

Tujuqtaujuq hapkununga Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu

Iidjiruvia 28, 2020

ᓄᑕᓐᓃᓄᓐ ᓄᓐᓃᓄᓐ
ᓄᓐᓃᓄᓐ

NUTAQQANUT INULRAMIRNULLU
UQAQTIKHAANIK

REPRÉSENTANT DE
L'ENFANCE ET DE LA JEUNESSE

REPRESENTATIVE FOR
CHILDREN AND YOUTH

Kivgaqtuqtiubluni Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu, Quviahuktunga tunilugu una tujuqtaujuq hapkununga Nunavut Ukiuktaqtuni ilihaliarpaarvik inmi 10nik-Ukiunik Hanaqidjutinun Upalungaijautinun Katimajutit. Una tujuqtaujuq titiraqhimajuq kivgaqtuqhugit Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu Havakvia kangiqhimadjutiqaqtut hapkununga United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*, maligatigut pihimajuq, nunaqjuami inuit pilaarutainun angirutit kitut naunaijaqhimajut tamaita pilaarutait inulramirnun pihimajut. Ukua United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat* titiraqhimajut havaaghait munarijaghaillu tapkua kavamatkut ukualu ilait piqarutait ikajungnirit hpakua pilaarutit, atuqtaujaqtut maligahat pijaangini qanuqtut nutaqqat pilaarutait ikajuqtaujut maligani, malruagahani, pinahuarutini, ukualu kivgaqtuutit.

Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu Havakvia havaktait hapku pitquidjutit hapkununga Nunavut Ukiuktaqtuni ilihaliarpaarvik ikajuqhugit inulramiit inuit ukualu malikhugit uvagut maligakkut havaakhat havaklugit pitquidjutit nutaqqanun ukualu inulramirnun-ilaujut pinahuarutit kivgaqtuutillu, malikhugu Titiraqhimajuq 3mi haffumani *Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu Maligaani*.

Pitqujauhimajuq #1

Qiniqhialutik uqagahaitigut inulramiit ilaujuq anginirhaujuq katimadjutinun havauhiq.

Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu Havakvia naunaiqhijut tapkua Nunavut Ukiuktaqtuni ilihaliarpaarvik havaktait naunaijautit piinarialgit imaa iliuraqlugit inmi qaritaujamingnun. Kihimi, taimaali ublumi inulramiit aqagumun iliharvingnun ilihaqtukhat, akhuuqhajavut Nunavut Ukiuktaqtuni ilihaliarpaarvik katimaqatigilugit inulramiit, humi inulramiit najugarijaat. Uuktuutigilugu, pidjutigijaangini uqautigijaujut mikhaanun Nunavut Ukiuktaqtuni ilihaliarpaarviup hanaqidjutinun upalungaijautait, ilaujut ilihaidjutikhat tunijaujukhat ukualu amigaitut apqutikhat pijaarnirmun pinahuarutit, inulramiit iliharvingni, katimaviini, ulapqivingniluuniin..

titiraqhimajuq 12mi haffumani United Nations *Katimaqjuarutit Pilaarutainun Nutaqqat* pijariaqaqtut tunilugit inulramiit inuit pijakhanik uqautigilugit inmi ihumagijatik uvalu ihumagijaulutik. Tunihiniq inulramirnun inungnun pijakhanik tuhaajaunirmun naunaijautigingitaa inulramiit inuit ihumaliuqqlutik; naunaijautaa tapkua uvagut,

inirniunikkut, apirilugit inmi uqagahainik naalalugillu inmi ihumagijainik taimaali uvagut nakuutqiaqut ihumaliurutigijaaptingni kivgaqtungnikkut.

Havaklugit pijakhat inulramirnun inungnun uqautigilugit inmi uqagahait ukualu piumajait ikajuinangilugit pilaarutait inulramiit inuit, kihimi ikajuqlugit Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit pinirmun pijaarutit ihuaqtullu tikinahuarutit, tukhiqtaujut haffumunga 10ni-ukiunihanaqidjutinun upalungaijautit.

Pitqujauhimaqu #2

Pihimalugit inulramiit inuit kangiqhipkaqhimalugit ilihajjuumirvingnun ilihautit ukualu havaakhat pijakhat ikajuqtaujut Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit.

Titiraqhimajuq 28 haffumani United Nations *Katimaqjuarutit Pilaarutainun Nutaqqat* turhulauqtut kavamanun "havaklugit ilihautit ukualu havaakhatigullu kangiqhidjutit ukualu maligahat piinariaqilugit pijaalaqilugillu tamainun nutaqqanun."ⁱ Pijaami inulramiit inuit ilihariaqtuqlutik ilihajjuumirvingnun ilihautit ukualu havaakhat ikajuqtaujut hapkunanga Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit, ilihimajakhait ilihaidjutit pijakhat piinarialgit inmingnun ukualu amigaitut apqutikhat pinirmun pinahuarutit.

Hivumullu ikajuqlugit aulahimaaqtumik ihaangniq ilihaqtunun mikhaanun ilihajjuuminirmun pijakhat ilaujut:

- *Uniudjutaa Qujihaijijuap Kanadmi hapkununga Maligaliuqvianun Nunavunmi - 2019: Ikajuqtait Angjukhirmi Ilihaqtut ukualu Inirnit ilihagtut*, kituni pitquiddjutini havaktaujuq uqaqhimajut, "Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit kangiqhipkaqtakharaluangit angajuhiiiliharviini ilihagtut mikhaanun aalakiinik ilihaidjutinun pinahuarutit tunihijut uvalu pihimablutiklu tapkua pihimalugit kangiqhidjutit pinahuarutinik ukualu atiliunirmun pijakhat

naunaijattiaqhimalugit ublumimun.”ⁱⁱ

- Tujuutivut hpakununga tikuaqtauhimajut Katimajiit mikhaanun Maligatigut mikhaanun Maligaq 25 - *Maligaq Ihuaqhaqlugu Iliharnirmun Maligaq unalu Inuit Uqauhiitigut Tamaqtailinirmun Maligaq*, kitut pitqujavut tapkua Havakvia Ilinniaqtuliqijitkut “hivuliulugu havaktukhaqhiunirmun inulramirnik inungnik ilihaijgunirmun havaakhanun ataani Inuinnait Havaakhanun Upalungaijautaananun”ⁱⁱⁱ Akhuurutaujuq haffumani pitquidjutini ihariagijaqaqtuq nakuunikkut iliharnirmun iniqtirniq ilihagtunin hapkunani Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit Ilihaijgunirmun Iliharnirmun Pinahuarutit.

Ilituqhajtutit havaktauhimajut imaa ilauqatigilugit inulramiit inuit mikhaanun ilihajjuumirnimun ilihaidjutit ukualu havaakhanun pijakhat akhuuqhaidjutauniaqtut atiliunirmun uvalu ikajuqlugu Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit pijaangini pijaarutit, kiudjutiaqtut, ihuaqtullu tikhahuarutit, tukhiqtaujut 10ni-ukiuni hanaqidjutit upalungaijautaani.

Pitqujauhimajuq #3

Havaklugu atuliqlugulu nutaqqat pilaarutait atugahaq tunihinirmun iluani tamaita tadsja unalu hivuniptingni ilihaidjutit tunijaujut.

Kanadap angirutaa hakununga United Nations Katimaqjuarutit Pilaarutainun Nutaqqat naunaijautaa tapkua tamaita kavamat havaaqaqtut atulirnimun maliruagahat, havauhiit, ukualu maligat tapkua ikajuqtut nutaqqat pilaarutainun. Aadjikiingnikkut akhuungnaqtut munaridjutait kavamatkut pihimalugit tapkua tamaita inuit ilihimajut mikhaanun nutaqqat pilaarutainik titiraqhimaajuq uvani United Nations *Katimaqjuarutit Pilaarutainun Nutaqqat*.

Havangniq nutaqqat pilaarutainik atugahaq uvalu atuliqlugit ilaujut attautit pinahuarutit tunijaujut hapkunanga Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit ikajuutauniaqtut amigaijuumiqlugit ilituqhaidjutit nutaqqat pilaarutainun tapkununga iniqtiqtunun kitut tunihinarungnaqhijut kivgaqtuutinik hivuniptingni. Una atugahaq tunijauluni tamaini ilihaidjutinik tunihijunun, kihimi tapkualuat nutaqqat inulramiirnik-kivgaqtungniq ilihaidjutit tunijaujut, ilaujut: Nunavunmi Ilihaijgunirmun Ilihautit Naunaitkutaqaqtut

pinahuarutit, Ilihalihaaqtunun Naunaitkutainun pinahuarutit, Inulirijitkut Havaktia Naunaitkutaqaqtuq pinahuarut, unalu Juris Doctor Maligaliqinikkut pinahuarut.

Pivallianiq atulirniqrilu nutaqqat pilaarutainun atugahat ikajuutauniaqtut hapkununga Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit pijaangani pijaarutit kiudjutitqaqtullu tikinahuarutit, tukhiqtaujut haffumani 10nik-ukiuni hanaqidjutinun upalungaijautit.

Pitqujauhimajuq #4

Aalat ajuitiarnirmun pinahuarutit pidjutigijaangini aktilaanginun ihumamun aanniaqtailinirmun havakviit Nunavunmi uvalu pihimalugit hapkua pinahuarutit tunihijut turaangajumik uvaluuniin kitunun ilaujut nutaqqanun inulramirnunlu ihumamun aanniaqtailinirmun.

Uvani Qiqaijaluarvia 2019, havakvikput iniqtiqtait ihivriurutit ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit inulramirnun Nunavunmiut uvalu nuititait paqitatik uniudjutitini *Ihumavut Pidjutaujukhat: Inulramirnun-Kangiqhidjutitqaqtut Ihivriurutit Ihumamun Aanniaqtailinirmun Kivgaqtuutit hapkununga Inulramirnun Nunavunmiunun (Ihumavut Pidjutaujukhat)*.^{iv} Havaktiilugit ihivriurutit, uqaqhimajut uniudjutiqtigini, tuhaajugut inulramirnin kitut "apirhijut ihuaqhijuumiqhimajunik uvalu amigaijuumiqlugillu ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit turaangajut nutaqqanun inulramirnunlu."^v Kiudjutigiblugit, pitquijugut tapkua, "Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit havaqatigilugit Havakvia Aanniaqtailinirmun, tunihilutik ajuitiarnirmun ilihaidjutinun pinahuarutinik tapkua pidjutitqaqtut aktilaanginun ihumamun aanniaqtailinirmun havakviinun Nunavunmi ukualu hapkua pinahuarutit tunihijut turaangajumik uvaluuniin kitunun ilaujut nutaqqanun inulramirnunlu ihumamun aanniaqtailinirmun."^{vi} Una pitquidjut nalaumajuq huli.

Tunihihimaaqlutik pinahuarutinik tapkua aktilaaqaqtunik ihumamun aanniaqtailinirmun havaanun Nunavunmi iharianaqtuq ihuaqhijuumirniirmun ihumamun aanniaqtailinirmun qanuriniit tamainun Nunavunmiununt, akhuungnaqtuq tunihiluni pinahuarutinik turaangajut uvaluuniin tajauhimajunun nutaqqanun inulramirnun ihumamun aanniaqtailinirmun. Una takunaqtuq humi ihumagiblugu tamna 40% hapkua Nunavunmiut 19mik ukiuqtaqtut nukahiiluuniin.^{vii}

Atulirnit haffuma pitquidjutait ikajuutiginiqtaait Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit pijaangani kiudjutiqagtut ihuaqtullu tikinhuarutit, tukhiqtaujut haffumunga 10nik-ukiunik hanaqidjutinun upalungaijautinun.

Pitqujahimajuq #5

Ihuaqhailutik havaqatigiikhanik pipkariangini ilihaqtut pijaamingni haffumunga Bachelor of Social Work.

Havakvipta ilitarijait tapkua Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit tadjatunihijut Inulirijitkuni Havaktiunirmun Iltaridjutinik. Kihimi pihimajut havaangitigut havakvipta, takujugut amigaiquumijunik piujaujut nunallaani inulirijitkut havaktiunik avatiini aviktuqhimajup.

Ilihijaujut tapkua Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit ukualu Memorial University of Newfoundland sainiqtaat inmi 10nik-Ukiunik Hanaqidjutinun Havaqatigiigutit uvani Hikutirvia 2019. Kihimi, Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit ihumagijakhaat tadjatavaqatigiigutikhat hapkununga Memorial Universitykunun pijakhakut qiniqhianirmun hapkununga Inuit-kitunun Bachelor of Social Work pinahuarutit, aadjikutavjaa Inuit Bachelor of Social Work pinahuarutaa tapkua Nunatsiavut Kavamangit katulaaktitaat Memorial University's School of Social Work uvani 2009mi.^{viii}

Tunihiniq haffumunga Bachelor of Social Work pinahuarutaanun ikajuutauniaqtuq ihariagijainun tamaita Nunavunmiut uvalu ikajuutauniluni hapkununga Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit pijaangani tajjahimajut, pijaarutit, ukualu kiudjutiqagtut tikinhuarutit, tukhiqtaujut haffumunga 10nik-ukiunik hanaqidjutinun upalungaijautit.

Pitqujahimajuq #6

Qiniqhialutik atuliqlugillu qanuriliurutikhat ihuaqhijuumiriangini tunijaujut tapkua ikajuutauniaqtut iliaqjuumirvingnun ilihaqtut ukualu havaakhanun pijakhat ulapqijuliqinun.

Tamainun ihivriurutiptingnun ihumamun aanniaqtilinirmun kivgaqtuutit inulramirnun Nunavunmiut ukualu uqaqhimajut uvani *Ihumavut Pidjutaujukhat*, inulramiit inuit nakuujumik atadjutiliuqtut qitqani inmi ihumamun aaanniaqtailinirmun ulapqinirmunlu, pitquhirmun, hulilukaaghutiklu. Haffumuuna qanuriniagut, pitqujavut Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit qiniqhialutik atuliqlugillu ihuaqhijuumiqhimajut tadjja ulapqidjutinun pinahuarutit, ukuatut Haamlatkut Kavamaita Pinahuarutait, ukua Nunavunmi Haamlatkut Ilihaidjutinun Timiujut, ukualu Ulapqijulijitkut Ukiuqtaqtumi Ilihaidjutinun Pinahuarutit.

Atulirnirit uuma pitqujaujup ikajuutauniaqtuq ihumamun inuuhiqattiarnirmun ihariagijaujut inulramirnin Nunavunmiut uvalu ikajuutaaluni hapkununga Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit pijaangini kiudjutiqaqtut tikhinuarutit, tukhiqtaujut haffumunga 10nik-ukiunik hanaqidjutinun upalungaijautini.

Uvanga, Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu, havaktara tujugahaq ukpirniagut havaqatigiingniq ukununga Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviituvalu ikajuqhugit pilaarutait iulramiit Nunavunmiut ataani ukua United Nations *Katimajuarutit Pilaarutainun Nutaqqat*, unaluaq:

Titiraqhimajuq 3mi: Pilaarut munaridjutinun nakuutqiatigut piumajainun nutaqqat;

Titiraqhimajuq 4: Havaktaghait kavamatkut atuliqlugit nutaqqat pilaarutait;

Titiraqhimajuq 12: Pilaarut atautip uqagahainun tuhaajaulutik ihumagijaulutiklu;

Titiraqhimajuq 13: Pilaarutit niamiraarnirmun uqaqtamingnik;

Titiraqhimajuq 19: Pilaarutaa munarijauluni tamainin qanuriniinun ningaqnirmun;

titiraqhimajuq 24: Pilaarutait anginirharmun pijaarnirmunlu atugahanun aanniaqtilinirmun;

titiraqhimajuq 28-29: Pilaarnirmun iliharnirmun;

Titiraqhimajuq 31: Pilaarutit unaguiqharnirmun, hulilukaariami, ulapqijaami, ulapqidjutinun, pitquhikkut hulidjutinun; ukualu

Titiraqhimajuq 42: Pilaarutit ilihimalugit inmi pilaarutitik.

Quanaqtutit pijaghamun ikajuravin akhuungnaqtunik havaaghanik. Niriuktunga qanuqtut Nunavunmi Ukiuqtaqtumi Ilihariaqpaalirviit kiudjutainun hapkua pitqujaujut. Katimaqatigijaaqtagit uqautigilugu una tjugahaquvaluuniin tunihilunga kangiqhidjutinik mikhaanun nutaqqat pilaarutait ukualu havaangit havakvipta.

Pittiarnikkut,

Jane Bates

Havaktian Nutaqqanut Inulramminullu

-
- ⁱ Havakvia Quuliqpaangujup Kamisinap Inuit Pilaarutainun. (2017). Katimadjutit pilaarutainun nutaqqat. Geneva, CH: Havakvia Quuliqpaangujup Kamisinap Inuit Pilaarutainun. Pijaujuq hamanga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- ⁱⁱ Havakvia Qaujijaijiqjuap Kanadami (2019). *Uniudjutaa Qaujijaijiqjuap Kanadami hapkununga Maligaliuqviannun Nunavunmi– 2019: Ikajuutikhat angajukhiit iliharviini ilihagtunun ukualu inirnirit ilihagtut*. Pijauhijaujuq hamanga http://publications.gc.ca/collections/collection_2019/bvg-oag/FA3-155-2019-eng.pdf
- ⁱⁱⁱ Havakvianin Nutaqqat Inulramiillu. (2019). *Kiudjutaa, taffumunga Maligakhaq 25, Maligaq Nutannuqtutikhanik Ilinniaqtuliqinirmut Maligaq umaalu Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaq*. Pijauhijaujuq hamanga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCY-2019-Bill%2025%20Submission_EN.pdf
- ^{iv} Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu. (2019). *Ihumavut Pidjutigijaujughat: Inulramirnun-Kangiqidjutiqaqtuq Ihivriurut Ihumamun Aanniaqtailinirmun Kivgaqtuutit Inulramirnun Nunavunmiunun*. Pijauhijaujuq hamanga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCYO_MHReview_EN_Web.pdf
- ^v Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu. (2019). *Ihumavut Pidjutigijaujughat: Inulramirnun-Kangiqidjutiqaqtuq Ihivriurut Ihumamun Aanniaqtailinirmun Kivgaqtuutit Inulramirnun Nunavunmiunun*. p. 32. Pijauhijaujuq hamanga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCYO_MHReview_EN_Web.pdf
- ^{vi} Havaktianin Nutaqqat Inulramiillu. (2019). *Ihumavut Pidjutigijaujughat: Inulramirnun-Kangiqidjutiqaqtuq Ihivriurut Ihumamun Aanniaqtailinirmun Kivgaqtuutit Inulramirnun Nunavunmiunun*. p. 34. Pijauhijaujuq hamanga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCYO_MHReview_EN_Web.pdf
- ^{vii} Naunaijijit Kanadami. (2017). *Nunavut [Aviktuqhimajuq] Kanadallu [Nunaqjuaq]* (naunaitkuta). *Naunaijaidjutinun Naunaitkutaqarvia*. 2016 Naunaijaidjutit. Naunaijijit Kanadami Aquiqturviata nampaa. 98-316-X2016001. Ottawa. Nuititaujuq Hikutirvia 29, 2017. Pijaujuq hamanga <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/index.cfm?Lang=E> (accessed January 10, 2020).
- ^{viii} Memorial University. (n.d.). Nunaqqaqtut ilihautait/ilihaidjutit: Inuit Bachelor of Social Work Program. <https://www.mun.ca/socialwork/programs/teachingandlearning/AboriginalEducationCurriculum.php>